

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta Pedagogická fakulta MU
Habilitační obor Hudební výchova

Uchazeč PhDr. Judita KUČEROVÁ, Ph.D.
Pracoviště Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity
Habilitační práce Sběratel lidových písní Martin Zeman z Velké nad Veličkou (1854-1919). Profil - Odkaz - Hudebně pedagogické inspirace.

Oponent Doc. PhDr. Eva KREKOVIČOVÁ, DrSc.
Pracoviště Ústav etnologie Slovenské akademie věd v Bratislavě

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Predložená habilitačná práca PhDr. Judity Kučerovej, PhD. prináša najnovšie poznatky k širokej a stále aktuálnej problematike výskumu významného moravského zberateľa a zapisovateľa ľudových piesní, ale i ďalších foriem tradičnej ľudovej kultúry, Martina Zemana, dôležitej osobnosti kultúrneho života obdobia konca 19. a počiatku 20. storočia, pôsobiaceho nielen na území Moravy, ale aj na slovenskej strane moravsko-slovenského pomedzia. Je to, ako je všeobecne známe, obdobie kľúčové pre vznik a vývoj etnomuzikológie, folkloristiky, ale i folklorizmu v tejto oblasti, no nielen tu.

Vo svojej práci vychádza autorka predovšetkým z vlastných dlhodobých terénnych, archívnych i literárnych výskumov. Martina Zemana skúma J. Kučerová z viacerých pohľadov. Popri podrobnej biografii (1. kapitola: Profil, s. 12 – 77) je to jednak perspektíva mnohovrstvového súdobého kontextu, ale tiež spôsoby reflektovania tohto vynikajúceho zberateľa, muzikanta a kultúrneho dejteľa v pozdejšom období, po jeho úmrtí (kapitola 2.: Odkaz, s. 79 – 175). Autorka nám detailne sprostredkúva rozmanité podoby ďalšieho „spomínania“ na túto osobnosť ako súčasť „kultúrnej“, „historickej“, nadregionálnej, regionálnej, lokálnej, rodinnej či „profesionálnej“ pamäti, a to prakticky až do súčasnosti. Z pozície univerzitnej pedagogičky venuje dr. Kučerová osobitnú pozornosť odkazu Martina Zemana z pohľadu aplikovanej vedy, a to najmä v oblasti pedagogického procesu (Hudebně pedagogické inspirace, kap. 3, s. 177 – n.). Každá z kapitol tvorí myšlienkovú a vymedzením problematiky samostatný text, všetky tri však organicky spája centrálna téma práce, osobnosť zberateľa a zapisovateľa.

Pri svojej výskumnej orientácii vychádza, ako Judita Kučerová sama v texte uvádza, z

podnetov svojho učiteľa, významného predstaviteľa „brnenskej etnomuzikologickej školy“, prof. PhDr. Dušana Hollého, DrSc. V súvislosti s autorkinou koncepciou uchopiť a prezentovať danú tému čo najkomplexnejšie, možno hovoriť o interdisciplinárnom charaktere posudzovaného textu, čo by som vo svojom stanovisku k habilitačnej práci rada vyzdvihla ako veľké pozitívum. V práci využíva komplementárne prístupy a metódy historické, etnomuzikologické i etnologické, v logickej nadväznosti na typ prameňa. V rámci historického pohľadu ide cestou skúmania tzv. „malých dejín“ prostredníctvom biografickej metódy (rodinné spomínanie), ako i ďalších dostupných druhov prameňov: použitie interview, metódy „oral history“ (napr. s. 136), publikované i rukopisné zdroje informácií: korešpondencia, zápisy v pamätníku, atď.

Za najväčší prínos práce považujem – popri mimoriadne zdarilom úsilí o dôsledné a dlhoročnými vlastnými výskumami podložené vyargumentovanie formulovaných poznatkov, konštatovaní a zovšeobecnení – výsledky výskumov zameraných na kritiku prameňov (ktorej gró je obsiahnuté v 2. kapitole). V nich sa ako v zrkadle premietajú nielen erudované a dodnes – najmä z hľadiska ponímania predmetu výskumu etnomuzikológie či folkloristiky – vysoko hodnotené a v podstate v značnej miere stále aktuálne metódy používané Martinom Zemanom pri terénnych výskumoch a transkripcii materiálu. Mimoriadne zaujímavé sú tiež dobové kontexty stretávania sa rôznych názorov na prezentáciu, spôsob publikovania a ďalšiu prácu s prejavmi tradičného folklóru, odlišného ponímania samotného folklóru u jednotlivých kultúrnych dejateľov. Škála ich názorov bola v tomto období pomerne pestrá: od romantizujúceho „konštruovania“ folklóru, ktorý ospravedlňoval svojvoľné subjektívne zásahy do znenia piesne a nedostatočné rešpektovanie jej štýlových špecifik (napr. v prípade modálnych tónin, nepravidelného metra „táhlých písní“, dôsledného zapisovania ozdobného spevu a variovania melódií či textov, zásadnými zásahmi do znenia textov apod.), až po zásadu zapisovať folklór len v rámci prirodzenej interpretačnej situácie. Všetky tieto aspekty sa práve na základe dôslednej a viacvrstvovej komparatívnej kritiky prameňov, realizovanej autorkou predkladanej habilitačnej práce, opakovane „odkrývajú“ a „potvrďujú“ v prezentovanom materiáli. Martin Zemana v ich svetle veľmi presvedčivo vystupuje ako z hľadiska dejín etnomuzikológie mimoriadny, vo svojej dobe v kontexte edičnej praxe nie celkom docenený zberateľ a zapisovateľ piesní, inštrumentálnych partov a tancov, zakladateľ folklorizmu na Morave.

J. Kučerová vo svojich komparáciách vychádza z dostupných rukopisných záznamov Zemana a tieto konfrontuje s publikovanými zbierkami, ktorých bol Zeman významným

prispievateľom. Originálne Zemanove zápisy piesní porovnáva s publikovanými i ním komentovanými exemplármi publikovaných zbierok (ide o zbierky moravských ľudových piesní, vydané pod menom Františka Bartoša: „*Národní písně moravské, v nově nasbírané*“, 1889; a v spoluautorstve F. Bartoša a Leoša Janáčka publikované „*Národní písně moravské, v nově nasbírané*“, 1901). Dôkladne spracovaný a prezentovaný materiál spolu s komentármi autorky práce dokumentuje tiež zmeny postojov zúčastnených osobností v čase (Leoša Janáčka) ako dôsledok hlbšieho spoznávania folklórneho materiálu v jeho pôvodnom prostredí, či pod vplyvom pôsobenia a práce samotného M. Zemana.

Práca PhDr. J. Kučerovej, PhD. je výsledkom dlhodobej a systematickej práce zrelej vedeckej a pedagogickej osobnosti. Vysoko treba vyzdvihnúť prínos práce k výskumom historických záznamov folklórnej piesne a hudby a k ich kritickému „čítaniu“. Je zároveň významným príspevkom k poznaniu dejín etnomuzikológie, folkloristiky i etnografie, ako aj procesov koexistencie folklóru a folklorizmu v 19. a 20. storočí v širšom priestore strednej Európy.

Habilitačná práca Judity Kučerovej „Sběratel lidových písní Martin Zeman z Velké nad Veličkou (1854-1919). Profil - Odkaz - Hudebně pedagogické inspirace.“ *splňuje* požiadavky štandardne kladené na habilitačné práce v odbore Hudobná výchova.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1. Aké je stanovisko dr. J. Kučerovej, PhD. k hlavnej príčine konštatovanej zmeny v zásahoch L. Janáčka do originálnych záznamov melódií M. Zemana v procese prípravy zbierok moravských ľudových piesní (v B II a B III)?

V Bratislave, dňa **10-01-2011**

(podpis)